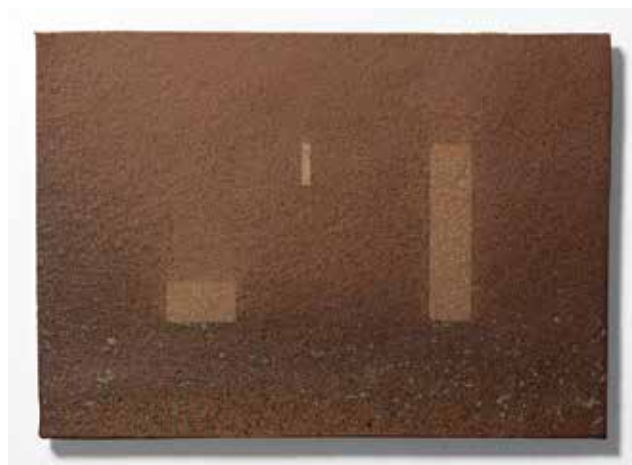

Műhelyvallomás

NÉMA JÚLIA: MAGÁNPONTOK II–IV. PYROGRAMOK HOMMAGE À MOHOLY-NAGY LÁSZLÓ: RED COLLAGE

Keramikus tervezőművészként bő másfél évtizede elköteleződtem a magas hőfokú fatüzeléses égetési technológia és esztétika mellett. Az évszázados tradíciók megismerésével párhuzamosan máig él bennem az igény, hogy mindebből saját viszonyt, helyi és kortárs válaszokat, személyes alkotásmódot érleljek ki.

E téren meghatározó tapasztalataimat 2005-ben szereztem Japánban, a Kanayama (Kanajama) kerámiamanufaktúra nemzetközi fatüzes szimpóziumán (Goshogawara International Woodfire Festival), ahol többféle kemence égetésében részt vehettem. Itt találkoztam a jellegzetes Bizen-stílussal, a magas vastartalmú, fatüzes kemencében magas hőfokon, mázatlanul tömörre égetett, mély vörösbarna színű kőedények világával. Az eljárás folyamata és eredménye kezdettől fogva a fotogramra emlékeztetett, amivel már jóval azelőtt foglalkoztam. Egy sor párhuzamot találtam a lángok nyomait rögzítő felületek és a kamera nélküli fotografikus képalkotás között: a tűz a kemencében olyan szerepet játszik, mint a fotogram esetében a fény.

NÉMA Júlia: Magánypontok II. (Homage à Moholy-Nagy László: Red Collage), pyrogram | Júlia NÉMA: Points of Solitude II (Homage à Moholy-Nagy László: Red Collage), pyrogram | 2020, vastartalmú kőedény, fatüzes égetés, természetes hamumáz, 1320 °C, 23x33x0,7 cm
Fotó: Czigány Ákos

Ezt a mélyreható analógiát részletesen kidolgoztam művészdoktori értekezésemben (2011) és könyvemben (*Magas hőfokon – Közelítések a fatüzes kerámiához*, Scolar Kiadó, 2013). A fatüzeléses kerámiaégetés kép-, felület-, minta- és tárgyalkotó effektusát a *fotogram* fogalom mintájára, *fényt* jelentő előtagját *tűzre* cserélve, összefoglaló érvénnyel *pyrogramnak* neveztem el.

A gyakorlatban ezzel olyan új képalkotási eljáráshoz jutottam, ami fotogramként alkalmazza a kerámiaégetés ősi, spontán és természetelvű effektusait. Összeér benne a nyers, őszinte felületek, a tiszta formálás iránti ösztönös vonzalmam az alkotói indulásomat megalapozó konstruktív-konkrét művészeti hagyománnyal. Fatüzes kutatásaim és fejlesztéseim ezért kapcsolódhatnak szervesen Moholy-Nagy Lászlónak, a fotogram klasszikusának művészetéhez, a transzparencia és a fény elemi működését vizsgáló műveihez. A transzparenciát az abszolút kezdőpontra visszatérni törekvő művészi gondolkodásmódként is értelmezem. Az egymástól távoli, akár összeférhetetlennek tűnő ihletforrások szerves és személyes egységbe olvasztásának útja, kiapadhatatlan szellemi és spirituális háttérével, a szememben nem pusztán technológia, hanem élethivatás.

A *Magánypontok* című pyrogramok kompozíciója Moholy-Nagy László *Red Collage* (1921) című művét idézi, annak eredeti méretében (23x33 centiméter). A sorozat része a Moholy-Nagy munkásságát újraíró műveimnek, melyeken jelenleg is dolgozom. A műfajok közti átjárást tágitva tehát itt nem fotogram, hanem egy papírkollázs szolgált alapul, a műveken keresztül a tárgy- és a képalkotás keletkezését és határterületeit kutatom. A *Red Collage* kompozíciós elemei egymástól biztos távolságban, magányosan lebegnek, mégis egymástól függve, egymással összekötve. Ezt az egyszerre feszes és játékos együttállást tökéletesnek találtam arra, hogy a matéria a nyersségében és tűznek kitettségében, tisztán, kedvelt kerámia és porcelán alapanyagaim változatosságában jelenjen meg.

NÉMA Júlia: Magánypontok III. (Homage à Moholy-Nagy László: Red Collage), pyrogram | Júlia NÉMA: Points of Solitude III (Homage à Moholy-Nagy László: Red Collage), pyrogram | 2020, porcelán, fatüzes égetés, természetes hamumáz, 1320 °C, 23x33x0,7 cm
Fotó: Czigány Ákos

A magas hőfokú fatüzes égetés egyik leginspirálóbb vonása az, hogy a lángok és hamu alkotta atmoszféra és az agyag, illetve porcelán találkozása gyönyörű, gazdag felületet és kiemelkedő anyagminőséget eredményez. Minden darabon a föld, a fa és a tűz elementáris szépsége érvényesül. Az égetés során a kemencében – mint sötétkamrában – hosszan tartó, folyamatos és természetes expozíció világítja meg és rögzíti a tárgyakat. Az egyéni kontrollhoz képest transzcendens erővel, az idővel, a természettel és a véletlennel való együttműködés a pyrogramban éppúgy tartalmi elemmé válik, mint a fotogramban. E társalkotás szerves eredménye a kész tárgyakon a tartam lenyomata és a folyamat transzparenciája.

A Moholy-Nagy-kompozíció három elemének hűlt helye az égetés után az anyag tűztől elzárt (redukált) nyers színét mutatja, lágy kontrasztot képezve a tűznek kitett háttérrel, melyet a kemencében elfoglalt helynek megfelelően hol finom lángnyomok, hol erős hamulerakódások módosítanak (természetes hamumáz). Az eljárással mindig teljesen egyedi, megismételhetetlen tárgyak születnek, még ha a kompozíció azonos is. A történések előkészíthetők és elősegíthetők, de teljes egészében nem kontrollálhatók. Találkozik tehát a rendszerben való tervezői gondolkodás és az egyediség elemi igénye, értéke. A porcelán és a két különféle kőedény határozottan eltérő monokróm anyagisága a fotogramok finom szürkeárnyalataival rokon. Mindhárom képet körülbelül 1320 °C-on, akácfával égettem ki saját kemencémben, melyet mesteremmel, Frederick L. Olsennel terveztünk és építettünk.

NÉMA Júlia: Magánypontok IV. (Homage à Moholy-Nagy László: Red Collage), pyrogram | Júlia NÉMA: Points of Solitude IV (Homage à Moholy-Nagy László: Red Collage), pyrogram | 2020, vastartalmú magastüzi agyag, saját magyarországi massa, fatüzes égetés, természetes hamumáz, 1320 °C, 23x33x0,7 cm (a sorozat létrejöttét 2019–2020. évi alkotói ösztöndíjával a Nemzeti Kulturális Alap támogatta)
Fotó: Czigány Ákos

A konstruktív szellemiségű és formarendű képsorozat nemcsak alkotás- és gondolkodásmódom esszenciáját képviseli, hanem egyben tisztelgés Moholy-Nagy László előtt, ami a Bauhaus alapításának 100. évfordulóján szép aktualitást nyert.

A keramikus tervezőművész vallomása

A sorozat az Országos Kerámiaművészeti Biennálé II. díját nyerte el, és a Kortárs Kerámiaművészetért Alapítvány gyűjteményébe került. (A szerk.)